

COVID-19 NING TAYANCH HARAKAT TIZIMIGA VA ICHKI AZOLAR FAOLIYATIGA TASIRI.

Jo'raqulov Jahongir Sirojiddin o'g'li

Samarqand davlat tibbiyot universiteti 1-son Davolash ishi 3-kurs 321-guruh,
Samarqand, O'zbekiston.

email: jurakulovjahongir02@gmail.com

tel: +998 (88) 396- 73-77

https://doi.org/10.5281/zenodo.11120624

Annotatsiya. COVID-19 sabab bo'lgan global pandemiya kundalik hayotning barcha jabhalariga ta'sir qilishda davom etmoqda. COVID-19 ning klinik ko'rinishlari odatda miyalgiya, artralgiya va neyropatiya miyopatiya kabi tayanch-harakat tizimi va bir qator ichki organlar simptomlarini o'z ichiga oladi. Yallig'lanish reaksiyasi va uning nafas olish tizimiga ta'siri ko'pchilik tadqiqotlarning diqqat markazida bo'ldi. Bundan tashqari, COVID-19 ni davolashda qo'llaniladigan hozirgi terapevtik vositalarning tayanch-harakat tizimiga ta'sirini tushunish muhimdir. Ushbu tadqiqotda biz COVID-19 ning tayanch-harakat tizimiga va ichki organ faoliyatiga ta'siri haqidagi tushunchani ko'rib chiqamiz, virus bilan kasallangan bemorlarning mushak-skelet tizimining belgilari haqida umumiy ma'lumot beramiz va COVID-19 ni davolash paytida hal qilishlari kerak bo'lgan asosiy muammolarni hal qilamiz. COVID-19 sabab bo'lgan global pandemiya kundalik hayotning barcha jabhalariga ta'sir qilishda davom etmoqda. COVID-19 ning klinik ko'rinishlari odatda miyalgiya, artralgiya va neyropatiya miyopatiya kabi tayanch-harakat belgilarini o'z ichiga oladi. Bir tadqiqot shuni ko'rsatdiki, 12 046 bemorning 15,5 foizida miyalgiya yoki artralgiya mavjud. Binobarin, COVID-19 bilan kasallanganlarning tayanch-harakat a'zolarining simptomlari va namoyon bo'lishini chuqurroq tushunishlari va o'rganishlari juda muhimdir.

Kalit so'zlar: COVID-19, miyalgiya, artralgiya, neyropatiya, miyopatiya, pnevmoniya, pandemiya.

THE EFFECTS OF COVID-19 ON THE MUSCLE SYSTEM AND INTERNAL ORGAN ACTIVITY.

Abstract. The global pandemic caused by COVID-19 continues to affect all aspects of daily life. Clinical manifestations of COVID-19 typically include musculoskeletal and multiple visceral symptoms such as myalgia, arthralgia, and neuropathy myopathy. The inflammatory response and its effects on the respiratory system have been the focus of much research. In addition, it is important to understand the effects on the musculoskeletal system of current therapeutic agents used in the treatment of COVID-19. In this study, we review the understanding of the impact of COVID-19 on the musculoskeletal system and internal organ function, provide an overview of the musculoskeletal symptoms in patients with the virus, and what they should address during treatment for COVID-19 we will solve the main problems. The global pandemic caused by COVID-19 continues to affect all aspects of daily life. Clinical manifestations of COVID-19 typically include musculoskeletal symptoms such as myalgia, arthralgia, and neuropathy myopathy. One study found that 15.5% of 12,046 patients had myalgia or arthralgia. Therefore, it is important to better understand and study the musculoskeletal symptoms and manifestations of those infected with COVID-19.

Key words: COVID-19, myalgia, arthralgia, neuropathy, myopathy, pneumonia, pandemic.

ВЛИЯНИЕ COVID-19 НА МЫШЕЧНУЮ СИСТЕМУ И ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ВНУТРЕННИХ ОРГАНОВ.

Аннотация. Глобальная пандемия, вызванная COVID-19, продолжает влиять на все аспекты повседневной жизни. Клинические проявления COVID-19 обычно включают скелетно-мышечные и множественные висцеральные симптомы, такие как миалгия, артралгия и нейропатия-миопатия. Воспалительная реакция и ее влияние на дыхательную систему были в центре внимания многих исследований. Кроме того, важно понимать влияние на опорно-двигательный аппарат современных терапевтических средств, используемых при лечении COVID-19. В этом исследовании мы рассмотрим понимание влияния COVID-19 на опорно-двигательный аппарат и функцию внутренних органов, предоставим обзор скелетно-мышечных симптомов у пациентов с вирусом и на что им следует обращать внимание во время лечения COVID-19. решить основные проблемы. Глобальная пандемия, вызванная COVID-19, продолжает влиять на все аспекты повседневной жизни. Клинические проявления COVID-19 обычно включают скелетно-мышечные симптомы, такие как миалгия, артралгия и нейропатия-миопатия. Одно исследование показало, что 15,5% из 12 046 пациентов страдали миалгией или артралгией. Поэтому важно лучше понимать и изучать скелетно-мышечные симптомы и проявления у инфицированных COVID-19.

Ключевые слова: COVID-19, миалгия, артралгия, нейропатия, миопатия, пневмония, пандемия.

Kirish qismi: Koronavirus (COVID-19) Xitoyda 2019-yil dekabr oyida paydo bo'lgan bo'lib, tarqalish va o'lim darajasi yuqori, ayniqsa surunkali kasalliklarga chalingan keksalarda. Og'ir o'tkir respirator sindrom tufayli kasalxonaga yotqizish zarurati bilan rivojlanmoqda

COVID-19 bilan kasallangan bemorlarning asosiy klinik ko'rinishlari: istma (88,7%), yo'tal (57,6%) va nafas qisilishi (45,6%). Laboratoriya tekshiruvlari albumin darajasining pasayishini (75,8%), C-reaktiv oqsilni (58,3%) va laktat degidrogenazni (57%) ko'payishini ko'rsatadi. Rasmiy tekshiruvlarda ikki tomonlama pnevmoniya (72,9%) tez-tez uchraydi o'tkir miokardit (13%) va pnevmoniya (7,9%) tufayli intensiv terapiya bo'limida parvarish qilishni talab qiladi. Virus grippga o'xshash tarzda yo'talganda hamda aksa urganda, chiqariladigan tomchilar orqali shaxsdan-shaxsga yuqadi. Virus bemorda kasallik alomatlari yuzaga kelganda eng yuqumli bo'lsa-da, kasallik belgilari paydo bo'lishidan oldin ham boshqalarga yuqishi mumkin. Kasallik alomatlari odatda besh kunda paydo bo'ladi, ammo bu davr 7 kundan 14 kungacha davom etishi mumkin. Kasallikning asosiy alomatlari isitma, yo'tal va nafas qisishidir. Kasallik bemorda pnevmoniya hamda o'tkir nafas olish distress-sindromi keltirib chiqarishi mumkin. Kasallikni boshqarish simptomlarni davolash hamda yordam terapiyasidan iborat. Kasallik tarqalishi oldini olish uchun qo'llarni yuvish, yo'talganda og'izni to'sish, boshqalardan (ayniqsa, o'zini yaxshi his qilmayotganlardan) uzoqroq masofada bo'lish tavsiya qilinadi. Virusni yuqtirganini taxmin qilayotgan shaxslarga 14 kun davomida o'zlarini izolyatsiya qilish tavsiya qilinadi.

Infektsiyalangan bemorlarda ham COVID-19 dan keyin yurak o'zgarishlari paydo bo'ladi, ammo shikastlanish mexanizmi hali ham noaniq. Ularda aritmiya, yurak etishmovchiligi, eneksiyon fraktsiyasining pasayishi, troponin I ko'tarilishi va sistolik funktsiyaning pasayishi bilan og'ir mioknardi bo'lishi mumkin. Tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, polinevropatiya, virusli ensefalit va ishemik insultga olib kelishi mumkin. Nafas olish sindromida bemorlarning beshdan birida nevrologik alomatlar ong darajasining o'zgarishi, falaj, ishemik insult, yuqumli neyropatiyalar kuzatiladi.

Shunday qilib, COVID-19 bilan kasallangan bemorlar mushak massasining yo'qolishi bilan kuchaygan yallig'lanish jarayoni tufayli tayanch-harakat tizimi oqibatlariga olib kelishi ko'zda tutilmoqda, bu esa nogironlikni keltirib chiqaradi. Ushbu bemorlarni yaxshiroq reabilitatsiya qilish strategiyalariga ega bo'lish uchun COVID-19 keltirib chiqaradigan klinik ta'sirlarni tushunish juda zarur. Ushbu tadqiqotning maqsadi COVID-19 ning immun, nerv-mushak va tayanch-harakat tizimlariga ta'siri va ularning reabilitatsiya jarayoniga ta'sirini aks ettiruvchi tahlil qilish edi.

Asosiy qism: Koronavirus yengildan og'irgacha bo'lgan turli klinik simptomlarni, jumladan isitma, yo'tal, nafas olish qiyinlashuvi va pnevmoniyani keltirib chiqaradi faqat mahalliy, balki global miqyosda ham mavjud. COVID-19 - o'tkir respirator kasallik. Infektsion asemptomatik bo'lishi mumkin yoki yengil yuqori nafas yo'llarining alomatlaridan o'tkir nafas etishmovchiligi va o'limgacha bo'lgan alomatlariga olib kelishi mumkin. COVID-19 bir nechta organ tizimlariga (masalan, yurak, buyrak, nevrologik, qon ivish tizimiga) ta'sir qilishi mumkin.

Oldini olish emlash va infektsiyani oldini olish choralariga rioya qilishdan iborat (masalan, yuz niqoblarini taqish, qo'llarni yuvish, ijtimoiy masofani saqlash, infektsiyalangan shaxslarni izolyatsiya qilish). Yuqori va pastki nafas yo'llarining sekretsiyasi antigen yoki PCR (polimeraza zanjiri reaksiyasi) testlariga asoslangan. Davolash: qo'llab-quvvatlovchi yordam, antiviral preparatlar yoki kortikosteroidlar, antibiotiklarni o'z ichiga oladi.

Bugungi kunga qadar ijtimoiy uzoqlashish ish muhiti, ta'lim tizimi va turmush tarzida turli xil o'zgarishlarga olib keldi va turli javob choralari tayyorlandi, shuning uchun biz "post korona" deb nomlangan yangi davrga kirdik deb aytish mumkin.

COVID-19 tufayli ijtimoiy masofalanish sharoitida jismoniy faollikning kamayishi va onlayn faollikning oshishi tufayli tayanch-harakat tizimi kasalliklari ehtimolini yodda tutish kerak. Shu munosabat bilan, misol sifatida, kompyuter va smartfon kabi qurilmalardan uzoq vaqt davomida takroriy foydalanish natijasida yuzaga keladigan jismoniy va ruhiy salomatlik muammolari uchun umumiy atama bo'lgan Visual Display Terminal sindromi misol bo'la oladi.

Profilaktika: COVID-19 ga qarshi vaksina qo'llashdan tashqari, odamlar qo'llarini tez-tez yuvish, niqob taqish, odamlar o'rtasida kamida 3 metr masofani saqlash, va gavjum joylardan qochish orqali virusga duchor bo'lishdan qochishlari mumkin. Nazorat va kasalliklarning oldini olish markazlari (CDC) tomonidan tavsiya etilgan boshqa choralarni ko'rish. Odamlar, shuningdek, agar ular infektsiyalangan odam bilan uchrashgan bo'lsa yoki alomatlari bo'lsa, COVID-19 uchun testdan o'tishlari kerak. Semptomatik yoki infektsiyalangan bemorlar izolyatsiya qoidalariga rioya qilishlari kerak.

Xulosa: COVID-19 keltirib chiqaradigan global pandemiya dunyoda o'z izini qoldirishda davom etar ekan, uning tayanch-harakat tizimiga ta'siriga alohida e'tibor qaratish lozim. Virus

bilan infeksiya artralgiya, miyalgiya, neyropatiya, miopatiya va suyak va bo'g'imlarning potentsial shikastlanishi kabi bir qator tayanch-harakat simptomlarini keltirib chiqarishi mumkin. Muhimi, COVID-19 bemorlarini davolashda qo'llaniladigan hozirgi terapevtlar bilishi kerak bo'lgan tayanch-harakat tizimi ta'siriga ham olib kelishi mumkin. Nihoyat, samarali reabilitatsiya zarurligini tushunish bemorlarning infeksiyadan oldingi harakatchanligi va funksiyasiga qaytishiga yordam berishda juda muhimdir.

REFERENCES

1. Axmedova M.D. Yuqumli kasalliklar darslik -“Abu Ali ibn Sino” tibbiyot nashriyoti 2012.
2. Bolalar yuqumli kasalliklari. Daminov T.A.
3. Yuqumli kasalliklarni o'rganish uchun qo'llanma. Zakirxodjayev A.
4. Ichki kasalliklar darslik A.G.Gadayev .
5. Sharapov.F.G. Ichki kasalliklar 2006-yil darslik.
6. Bobojonov.S.N Ichki kasalliklar 2003; 2008-yil.
7. SHarapov U.B. Ichki kasalliklar 1994; 2003-yil darslik
8. Mikrobiologiya, virusalogiya va immunalogiya . Muhamedov I.M
9. Mikrobiologiyadan laboratoriya mashg'ulotlariga doir qo'llanma . Aliyev Sh.R